

Høringsuttalelse fra styret i KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon til forslag til endringer i Tjenesteordning for biskop

Kultur- og kirke departementet sendte i brev av 16. mai 2006 et høringsnotat med forslag til endringer i tjenesteordning for biskoper. Styret i KA behandlet saken i sitt møte 21. august 2006, og avga følgende uttalelse:

Hovedsynspunkter

KA vil uttrykke tilfredshet med at departementet nå har funnet grunnlag for å gjennomgå tjenesteordningen for biskoper og foreslå endringer i lys av bl.a. endringene i tjenesteordningene for menighetsprest og prost.

KA støtter hovedinnretningen i det fremlagte forslag til revidert tjenesteordning når det gjelder å skjelle mellom biskopens tilsynsmyndighet og arbeidsgivermyndighet i forhold til delegasjonsadgang.

KA vil, ut fra en generell forståelse av delegasjon som noe som gjøres i saker av mindre viktighet, og ut fra en forståelse av tilsynsansvaret for et ansvar overdratt den enkelte biskop, støtte forslaget om at tilsynsmyndighet normalt ikke kan delegeres. Innenfor arbeidsgiverområdet, er det imidlertid naturlig at definerte funksjoner og daglig arbeidsledelse delegeres. KA har i lengre tid støttet utviklingen i retning av at prostene i større grad gis ansvar, fullmakter og ressurser som ledere av prestedtjenesten i prostiet.

Selv om departementet ikke har funnet grunnlag for å gå nærmere inn på en mer generell grensdragning mellom biskopens tilsyns- og arbeidsgiveransvar, tror KA at forslaget til nye delegasjonsregler kan bidra til større språklig og rollemessig avklaring på et område der det hersker en god del usikkerhet og forvirring blant våre medlemmer. Vi mener også å registrere noe av den samme usikkerhet innenfor presteskaper/prostene.

KA mener derfor at myndighet som tilligger biskopen i medhold av §§ 3, 4 og 5 ikke bør kunne delegeres.

KA er imidlertid kritisk til andre deler av forslaget. Særlig gjelder dette forslaget om å gi rettslige begrensninger i forhold til myndighetsområdet for biskopens vikar (§ 8). KA har både praktiske, prinsipielle og prosessuelle innvendinger mot dette forslaget.

KA vil også mene at tjenesteordningen på noen punkter kunne vært utformet enklere og også vært redigert noe anderledes. Behovet for utdypende merknader er ikke fullt ut imøtekommet slik ordningen nå foreligger (jf. bl.a. § 5 første ledd). Konkret foreslås bestemmelsen om at det er domprosten som er biskopens faste vikar (§ 14 annet ledd) flyttet og omgjort til ny § 7.

Til § 3

KA støtter forslaget om å endre den gjennomgående begrepsbruken fra *prestegjeld* til *sokn*.

KA støtter forslaget om at myndigheten til å forordne gudstjenester ikke skal kunne delegeres fra biskopen. Gjeldende ordning med forordning av gudstjenester gir klare økonomiske

føringer for fellestrådene, og har konsekvenser for kommunenes økonomiske forpliktelser overfor fellestrådene. Vi erfarer at myndigheten til å forordne gudstjenester står under press, og innenfor gjeldende finansieringsordning av den lokale kirke er det ønskelig at legitimiteten til forordningsmyndigheten opprettholdes. Vi tror dette best kan skje ved at myndigheten til å forordne gudstjenester tilligger biskopen personlig.

KA foreslår at departementet i sine merknader klarere avgrensner biskopens forordning til å omfatte omfang og generelle rammer for gudstjenestene i soknene. KA erfarer at det er økende diskusjon lokalt om hvor omfattende myndigheten til å forordne gudstjenester er å forstå, og i forlengelse av dette hvem som har myndighet til utfyllende vedtak om gudstjenestested og -tidspunkt. Avgjørelse om hvor og når de forordnende gudstjenestene skal gjennomføres har klare konsekvenser for ressursbruk og organisering av arbeidstid, og det har strategiske/virksomhetsmessige aspekter. KA anser det som rimelig og ønskelig at hensyn og anliggender fra både menighetsrådene, kirkelig fellestråd og prost her bør tillegges vekt. I departementets merknad til § 3 åpnes det for at biskopens forordning kan gi prostens myndighet til å fatte utfyllende vedtak. KA støtter dette under forutsetning av at det etableres ordninger som sikrer medinnflytelse fra de lokalkirkelige råd.

Til § 4

KA legger til grunn at tilsyn med gudstjenester og kirkelige handlinger er en kjerneoppgave for biskopens tilsyn. Vi er derfor uenig i at myndighet på dette området kan delegeres til prostens. KA foreslår at henvisningen til § 4 tas ut i § 14. Et ønske om å åpne for større liturgisk frihet og lokalt handlingsrom bør primært skje gjennom endringer i de gjeldende liturgiske ordninger. Disse ordningene kan bl.a. åpne for at forrettende prest som liturgisk fagperson gis større fullmakter til å velge andre liturgiske ordninger o.l. Videre legger vi til grunn at prostens leder av prestetjenesten i prostiet også utøver et generelt lederansvar innenfor liturgiens område.

KA foreslår at bestemmelsen om at biskopen skal godkjenne nattverdmedhjelpere oppheves. Det vurderes ikke som nødvendig med utøvelse av særskilt tilsynsmyndighet på dette området. KA vil anbefale at godkjenning av lokale nattverdmedhjelpere tillegges forrettende prest i samråd med menighetsrådet. Nærmere retningslinjer kan fastsettes av Kirkemøtet i Gudstjenestebøkene for Den norske kirke.

Til § 5

KA er uenig i at myndighet til å avgjøre klager på bruk og utlån av kirker kan delegeres.

KA erfarer at spørsmål knyttet til bruk av kirkene ofte medfører saker med krevende avveininger/hensyn og stort lokalt engasjement. Dette er et område der menighetsrådene har fått tillit til å utøve aktiv styring innenfor et område som bl.a. handler om kirkelig, kulturell og teologisk profil. KA ser det som avgjørende at menighetsrådenes ansvar og myndighet på dette området videreføres og styrkes. Vi erfarer at det er forholdsvis sjeldent at saker om bruk av kirken påklages til biskopen, og biskopene har så langt vi kjenner til kun endret lokale avgjørelser der klare tilsynsmessige forhold har gjort dette nødvendig. KA legger til grunn at tilsynet med det som skjer i kirkene er en kjerneoppgave i forhold til biskopens tilsynsansvar, og vi vil derfor ikke anbefale at det her åpnes for ekstern delegasjon til f.eks. prostene.

Det er etter KAs oppfatning ikke ønskelig å innføre et regelverk som gir prostens rett til å utøve tilsyn på selvstendig grunnlag i forhold til de kirkelige råd i prostiet. Hvis prostene gis

fullmakter på dette området vil det kunne bidra til en oppfatning av prosten som et overordnet organ i forhold til menighetsrådene på dette området. Slik er det ikke i dag og KA finner det heller ikke tjenlig med en utvikling i den retning.

Til § 7

Vi har ingen merknader til denne bestemmelsen om biskopens visitas, men vi vil benytte anledningen til å anmode om at gjeldende *Visitatsreglement for Den norske kirke* blir revidert. På flere områder er det grunn til en gjennomgang av dette reglementet i lys av lovendringer og andre rammebetingelser for den lokale kirke. Vi vil her særlig peke på at nåværende visitasreglement er utarbeidet før gjeldende kirkelov, og derfor bl.a. ikke direkte omtaler kirkelig fellestråd. Gjeldene visitatsreglement omtaler mange tema som direkte angår fellestrådernes ansvar og arbeidsområder, men mange av våre medlemmer opplever at fellestrådet blir noe vilkårlig behandlet under forberedelse og gjennomføring av visitaser. I tillegg er det grunn til å endre reglementet på bakgrunn av endringer i opplæringsloven og etableringen av KRL-faget som et fellesfag for alle skolens elever.

Til § 8

Vigsling til kirkelig tjeneste hører klart inn under biskopens oppgaver som tilsynsman/kvinne. I lys av de prinsipper som er lagt til grunn for tjenesteordningen for øvrig, er dette oppgaver som ikke tenkes delegert til andre. KA har ingen merknader til dette.

Forslaget til tilføyelsen i § 8, innebærer imidlertid at det foreslås innført en særlig ordning for vigsling til prestatjeneste i de perioder domprosten fungerer som biskopens vikar. Vigsling til prestatjeneste foreslås som det eneste myndighetsområde den fungerende biskop ikke skal kunne ivareta.

KA er uenig i den foreslåtte tilføyelse nytt i første ledd ut fra følgende argumenter:

- KA forstår dagens ordning slik at det ikke er ekstern delegasjon når domprosten fungerer som biskopens vikar eller når domprosten er bemyndiget til å utføre bispetjeneste. I slike tilfeller har domprosten ut fra kirkens ordning fullmakt til fullt ut å utføre gyldig bispetjeneste, herunder tilsynsoppgaver som er lagt til biskopen. Å innføre begrensninger i fungerende biskops fullmakter, vil bidra å svekke fungerende biskops autoritet og generelle handlekraft, og særlig ved lengre fravær kan dette bidra til å vanskeliggjøre utførelsen av biskopens oppgaver.
- Å definere en særskilt unntaksordning knyttet til vigsling av prester, innebærer at man indirekte definerer vigsling til andre kirkelige tjenester som et mindre personalt biskoppelig tilsynsoppgave og dermed som en mindre viktig oppgave. KA vil ta klart avstand fra ordninger som slik bidrar til rettslig å befeste en forståelse av manglende likeverd mellom de ulike vigslede tjenestekategorier. KA mener at det ikke finnes legitimt grunnlag for forskjellsbehandling på dette området.
- Det framgår av høringsbrevet at bakgrunnen for dette forslaget er en anmodning fra Bispemøtet om å avvikle adgangen for domproster til vigsling, jf Bispemøtets sak 21/05. I sitt vedtak sier Bispemøtet bl.a. følgende: "*En naturlig oppfølging av intensjonene i Porvoo-avtalen vil være at vår kirke nå bringer ordinasjon ved domprost til opphør.*" Vi legger til grunn at Porvoo-avtalen innebærer både en bekreftelse av gjeldende embetsordninger i medlemskirkene, samtidig som avtalen oppfordrer kirkene til å søke å etablere mest mulig felles forståelse og praksis på flere områder. Det pågår derfor en løpende diskusjon både i

Den norske kirke og blant de andre medlemskirkene om hva som er ønskelig og nødvendig oppfølging av avtalen. KA finner det uheldig at KKD ved denne revisjonen foreslår å kirkerettslig kodifisere ett av flere foreliggende embetsteologiske posisjoner i Den norske kirke. Dette skjer på et tidspunkt der Den norske kirke befinner seg midt oppe i en omfattende embetsteologisk og kirkeordningsmessig avklaringsrunde. Vi erfarer at oppfølgingen av Porvoo-avtalen indirekte og direkte berører styrings- og ordningsmessige forhold i kirken, og vi ønsker derfor en bredere diskusjon i kirkelige organer enn det som her har vært tilfelle. Vi etterlyser også en bredere samtale om forholdet mellom Porvoo-avtalen og Leuenberg-konkordien (avtale mellom reformatoriske kirker i Europa). Siden det var Kirkemøtet som vedtok å slutte seg til Porvoo-avtalen, vil vi mene at Kirkemøtet bør få uttale seg samlet og helhetlig om spørsmål av kirkeordningsmessig karakter som skal vedtas som en oppfølging av avtalen.

KA mener det bør vurderes om det i det hele tatt er nødvendig å foreta noen rettslig regulering på dette punkt. KA vil peke på at det tidligere har vært sedvane at departementet har vært tilbakeholden med å regulere områder som knytter seg så vidt sterkt til den enkelte biskops teologiske skjønn. Dette har også vært forstått som uttrykk for gjeldende kirkepolitikk der staten ikke unødig blander seg inn i indrekirkelige og læremessige forhold. Dersom nåværende biskoper finner tidligere praksis problematisk, gir gjeldende regelverk full anledning til å bringe denne til opphør uten at man fjerner det kirkerettslige hjemmelsgrunnlaget for en slik praksis.